

**JEROME
KLAPKA JEROME**

**TŘI MUŽI
VE ČLUNU
A NA
TOULKÁCH**

JEROME KLAPKA JEROME

**Tři muži ve člunu
a na toulkách**

Copyright (c) 2013 Palmknihy
Cover design (c) 2013 Ivan Brůha

ISBN 978-80-7486-120-8 (ePub)
ISBN 978-80-7486-121-5 (mobi)
ISBN 978-80-7486-122-2 (PDF)

Obsah

Tři muži ve člunu	5
<i>AUTORŮV PROPAGAČNÍ ÚVOD</i>	6
<i>AUTOROVA PŘEDMLUVA K PRVNÍMU VYDÁNÍ</i>	8
I	9
II	18
III	24
IV	31
V	40
VI	48
VII	58
VIII	66
IX	76
X	85
XI	94
XII	103
XIII	114
XIV	126
XV	136
XVI	148
XVII	152
XVIII	159
XIX	166
Tři muži na toulkách	175
I	176
II	188
III	199
IV	211
V	225
VI	238
VII	250
VIII	259
IX	271
X	284
XI	294
XII	305
XIII	317
XIV	329

Tři muži ve člunu

/o psu nemluvě/

K této knize se svět chová velice laskavě. Jen z různých edicí vydaných v Anglii se už prodalo přes půldruhého miliónu výtisků. A v Chicagu se mi už před mnoha lety dostalo ujištění - z úst jistého podnikavého piráta nyní v. v. - že víc než milión výtisků se prodalo ve Spojených státech; vzhledem k tomu, že tam má kniha vyšla ještě před mezinárodní dohodou o ochraně autorských práv, nepřineslo mi to sice pražádný zisk hmotný, ale věhlas a obliba, které jsem si tím vysloužil u americké veřejnosti, to jsou aktiva, nad nimiž nelze ohrnovat nos. Přeloženo bylo toto mé dílo snad do všech jazyků evropských, a nadto do několika asijských. To mi vyneslo mnoho tisíc dopisů od lidí mladých i od lidí starých; od lidí zdravých i od lidí nemocných; od lidí veselých i od lidí smutných. Přicházely ze všech končin světa, od mužů i žen všech zemí. A i kdyby nebylo jiného efektu než těch dopisů, byl bych rád, že jsem tu knihu napsal. Schoval jsem si několik zčernalých listů z jednoho výtisku, které mi poslal mladý koloniální důstojník z Jižní Afriky; vzal je z torny mrtvého kamaráda, kterého našli na bojišti na Spionskopu. Tolik k doporučujícím dokladům. Zbývá jen ještě objasnit, jakými přednostmi se dá ospravedlnit tak mimořádný úspěch. Já sám to objasnit nedovedu. Napsal jsem knihy, které mi připadají mnohem chytřejší, knihy, které mi připadají mnohem humornější. Ale pokud si mě čtenářská obec vůbec připomíná, pak jedině jako autora „Tří mužů ve člunu (o psu nemluvě)“. Jistá část kritiků naznačovala, že ta kniha má proto takový úspěch u lidí, že je tak neuhlazená, že postrádá jakýkoli humor; ale dneska už má člověk dojem, že takhle se ta hádanka rozluštit nedá. Slabé umělecké dílo se může prosadit jen v jisté době a jen u omezené skupiny publika; ale nedokáže okruh toho publika téměř po celou polovinu století stále a stále rozšiřovat. Ale ať už je vysvětlení jakékoli, já jsem došel k závěru, že napsání té knihy si smím připočíst k dobru. Ovšem, jestli jsem ji doopravdy napsal. Moc se na to psaní totiž nepamatuji. Pamatuji se jenom, že jsem se cítil velmi mladý a z důvodů čistě osobních

nesmyslně sám se sebou spokojený. Bylo to v létě a v létě je Londýn tak krásný. Ležel pod mým oknem jako nějaké město z pohádky, v závoji ze zlatého oparu, neboť pokoj, kde jsem pracoval, byl vysoko nad cylindry komínů; a za noci zářila světla z dalek pode mnou, takže jsem shlížel dolů jako do Aladinovy jeskyně s drahokamy. A v těchhle letních měsících jsem psal tuto knihu; měl jsem dojem, že nic jiného se dělat nedá.

AUTOROVA PŘEDMLUVA
K PRVNÍMU VYDÁNÍ

Hlavní krása této knihy nespočívá
ani tak v literárním stylu
nebo v obsáhlosti a užitečnosti informací,
které podává,
jako spíš v její čiré pravdivosti.
Její stránky vytvořil záznam událostí,
které se skutečně zběhly.
Já jsem je pouze přibarvil,
ale za to jsem si nenaúčtoval
žádný příplatek.
George a Harris a Montmorency,
to nejsou plody básnické obrazotvornosti,
ale bytosti z masa a krve,
zvláště George,
který váží dobrých šestaosmdesát kilo.
Existují možná díla,
jež nad toto dílo vynikají hloubkou myšlenek
a znalostí lidské povahy;
existují možná knihy,
jež jsou schopny soupeřit
s tou mou v originalitě a v objemnosti;
ale ani jediný spis,
aspoň z těch, které byly až dodnes objeveny,
ji nemůže překonat,
pokud jde o beznadějnou
a nevyléčitelnou pravdomluvnost.
A to právě,
ještě víc než všechny ostatní jeho půvaby,
zvýší bezpochyby
cenu tohoto svazečku
v očích seriózního čtenáře;
a dodá ještě větší váhu naučení,
které ten příběh poskytuje.

V Londýně, v srpnu 1889

Tři marodi - Čím strádají George a Harris - Oběť jednoho sta a sedmi fatálních nemocí - Užitečný recept - Léky na jaterní neduhy u dětí - Jsme zajedno, že jsme přepracováni a že si potřebujeme odpočinout - Týden nad vzdouvající se hlubinou? - George navrhuje řeku - Montmorency vznáší námitku - Původní návrh je prosazen většinou tří hlasů proti jednomu.

I

Byli jsme čtyři - George, William Samuel Harris, já a Montmorency. Seděli jsme u mě v pokoji, kouřili jsme a každý z nás vykládal, jak je špatný - špatný z hlediska zdravotního, pochopitelně.

Ani jeden jsme se necítili ve své kůži, a to nám šlo na nervy.

Harris říkal, že chvílemi se s ním všechno začne tak prapodivně motat, že si stěží uvědomuje, co dělá; a pak říkal George, že s ním se taky chvílemi všechno motá a že i on si stěží uvědomuje, co dělá. A já, já zas měl v nepořádku játra. Věděl jsem, že jsou to játra, to, co mám v nepořádku, protože jsem si zrovna přečetl prospekt na zázrační jaterní pilulky, kde byly podrobně popsány příznaky, podle nichž člověk pozná, že má v nepořádku játra. Já měl ty příznaky všechny.

Prapodivná věc, ale já když si čtu reklamní oznámení na nějakou zázračnou medicínu, tak vždycky dojdou k závěru, že tou dotyčnou nemocí, o které se tam pojednává, trpím v té nejvirulentnější podobě. Pokaždé odpovídá diagnóza přesně všem pocitům, které mám odjakživa já.

Vzpomínám si, jak jsem si jednoho dne zašel do knihovny Britského muzea, abych se poučil, co má člověk podnikati proti jakési nepatrné chorůbce, která se o mě pokoušela - mám dojem, že to byla senná rýma. Vyhledal jsem příslušnou publikaci a prostudoval jsem si všechno, co jsem si prostudovat přišel; a potom jsem tak nějak bezmyšlenkovitě a bezplánovitě obracel listy a naprosto lhostejně si začal číst o jiných nemocech, jen tak povšechně. Už si nepamatuji, co to bylo za chorobu, do které jsem se poprvé víc zahloubil - vím jenom, že to byla nějaká strašlivá, zhoubná metla lidstva - ale ještě jsem ani z polovičky nepřelétl očima výčet „varovných symptomů“, a už na mě dolehlo poznání, že tu chorobu mám.

Na chvilku jsem úplně zkameněl hrůzou; a pak jsem, už v naprosté apatii zoufalství, zase obrátil pár stránek. narazil jsem na

tyfus - přečetl jsem si příznaky - objevil jsem, že mám i tyfus, a už ho mám zřejmě řadu měsíců a že to vůbec nevím - a ptal jsem se v duchu, co mám ještě; nalistoval jsem tanec svatého Víta - zjistil jsem, jak jsem očekával, že ten mám taky - začal jsem se o svůj případ zajímat a rozhodl jsem se prozkoumat ho důkladně, a tak jsem se do toho dal podle abecedy. Prostudoval jsem Addisonovu chorobu a dověděl se, že na ni stůnu a že se do čtrnácti dnů může vystupňovat v addisonskou krizi.

O Brightově nemoci jsem se ke své úlevě dočetl, že ji mám jen ve formě zcela mírné, takže v mém případě se s ní snad dá ještě nějaký čas žít. Zato cukrovku jsem měl s vážnými komplikacemi a s cholerou jsem se zřejmě už narodil. Svědomitě jsem probádal všechna písmena abecedy a pouze o jediném neduhu jsem mohl s jistotou usoudit, že jím netrpím, a to o sklonu k samovolným potratům.

V první chvíli mě to dost zamrzelo; připadalo mi to jako urážlivé přezírání. Jak to, že netrpím sklonem k samovolným potratům? Jak to, že zrovna já mám být takto omezován? Po nějaké chvíli však ve mně převládly pocity méně chamtivé. uvážil jsem, že mám všechny ostatní ve farmakologii známé nemoci, začal jsem se na celou tu věc dívat méně sobecky a došel jsem k rozhodnutí, že se bez sklonu k samovolným potratům obejdu. Záškrt, jak se ukázalo, mě zachvátil, aniž jsem si toho povšiml, rovnou ve svém nejzavilejším stádiu a žloutenkou infekční jsem se očividně nakazil už ve věku jinošském. Po žloutence už tam žádné další choroby nebyly, usoudil jsem tudíž, že ani ve mně už nic jiného nehlodá.

Seděl jsem a dumal. Přemítal jsem, jaký to musím být z lékařského hlediska zajímavý případ a jak cennou akvizicí bych byl pro kandidáty veškerého lékařství. Kdyby medicí měli mne, nemuseli by dělat žádnou klinickou praxi. Já sám vydám za celou kliniku. Úplně by jim stačilo párkrát si mě obejít, a hned by si mohli doběhnout pro diplom.

Pak mi v mysli vyvstal problém, kolik asi mi ještě zbývá let života. Zkoušel jsem sám sebe vyšetřit. Chtěl jsem si spočítat puls. Nejdřív jsem si vůbec žádný puls nenahmatal. Potom se zčistajasna roztepal. Vytáhl jsem hodinky a odpočítával. Napočítal jsem sto čtyřicet sedm tepů za minutu. Pak jsem chtěl vědět, jak mi tlučí srdce. Ale ani srdce jsem si nenahmatal. Úplně se mi zastavilo. Od té doby jsem už byl sice přinucen přiklonit se k názoru, že na svém místě být muselo a zastavit se nemohlo, ale vysvětlení mi chybí pořád. Proklepal jsem si celé své průčelí, od míst, kterým říkám

pás, až k hlavě, vzal jsem to i kousíček do stran a kousíček přes ramena na záda, ale na nic podezřelého jsem nenarazil a nic podezřelého jsem neslyšel. Ještě jsem se pokusil kouknout na jazyk. Vyplázl jsem ho, jak nejdál to šlo, zavřel jsem jedno oko a tím druhým jsem se snažil jazyk prohlédnout. Viděl jsem mu jenom na špičku a jediné, co mi ta námaha vynesla, bylo ještě důkladnější ujištění, že mám spálu.

Vešel jsem do té čítárny jako šťastný, zdravím kypící člověk. Ven jsem se vybelhal jako zchátralá troska.

Odebral jsem se k svému lékaři. Je to můj dobrý, starý kamarád, a když si vezmu do hlavy, že stůňu, tak mi vždycky sáhne na puls, mrkne mi na jazyk a popovídá si se mnou o počasí - a to všechno zadarmo; tak jsem si řekl, že tentokrát mu prokážu znamenitou službu, když k němu zajdu. „Doktor nesmí vyjít ze cviku,“ povídám si. „Ať má tedy mne! Na mně se pocvičí mnohem víc než na sedmnácti stech obyčejných, běžných pacientů s jednou, nanejvýš dvěma nemocemi.“ A tak jsem zašel rovnou k němu a on povídá:

„Tak co tě trápí?“

„Líčením, co mě trápí,“ řekl jsem, „nebudu mařit tvůj čas, milý příteli. Život je krátký, takže bys mohl vydechnout naposled, než bych s tím líčením byl hotov. Povím ti raději, co mě netrápí. netrápí mě sklon k samovolným potratům. Proč mě sklon k samovolným potratům netrápí, to ti říci nemohu; spokoj se s faktem, že mě netrápí. Zato mě trápí všechno ostatní.“

A pověděl jsem mu, jak jsem na to všechno přišel.

On si mě otevřel tam, kde mám ústa, nakoukl do mě, chňapl mi po zápěstí, pak mě, zrovna když jsem to nečekal, praštil přes prsa - tomu říkám zbabělost - a hned vzápětí mi do prsou trkl skrání. Načež se posadil, napsal recept, složil ho a podal mi ho a já si ho strčil do kapsy a šel jsem pryč.

Ani jsem ten recept nerozložil. Šel jsem s ním do nejbližší lékárny a tam jsem se s ním vytasil. Lékárník si ho přečetl a vrátil mi ho.

Řekl, tohle že on nevede.

„Jste přece lékárník?“ zeptal jsem se.

„Ano, jsem lékárník,“ řekl on. „Kdybych byl potravní konzum a k tomu ještě rodinný penzión, pak bych vám snad mohl být k službám. Co mi v tomto případě hází klacky pod nohy, je skutečnost, že jsem pouze lékárník.“

Přečetl jsem si ten recept. Stálo v něm:

1 půlkilový biftek, k tomu

*1 půllitr piva
pravidelně po 6 hodinách,
1 patnáctikilometrová procházka každé ráno,
1 postel přesně v 11 každý večer.
A neláduj si do hlavy věci, kterým nerozumíš.*

Rídil jsem se podle těchto pokynů, což mělo ten šťastný výsledek - mluvím jenom za sebe - že můj život byl zachován a běží dokonce dodnes.

Tentokrát, abych se vrátil k tomu prospektu na jaterní pilulky, jsem však měl všechny příznaky zcela nepochybně, především ten hlavní, totiž „naprostou nechuť k jakékoli práci.“

Co já si v tomhle směru vytrpím, žádný jazyk není s to vypovědět. To je u mě už od nejútlejšího dětství učiněné mučednictví. Když jsem byl větší chlapec, nebylo snad jediného dne, aby mě ta nemoc nechala na pokoji. Lékařská věda nebyla tenkrát ještě tak pokročilá jako dnes, a tak to naši napořád přičítali lenosti.

„Tak necháš už konečně toho válení, ty kluku líná, ulejšácká, a začneš dělat něco pořádného, aby sis zasloužil byt a stravu?“ křičeli na mě, nevědouce samozřejmě, že jsem nemocný.

A nedávali mi pilulky; dávali mi pohlavky. Ale ty pohlavky, ať to zní sebeneuvěřitelněji, mě často vyléčily - na nějakou chvíli. Teď už dovedu posoudit, že jeden takový pohlavek měl mnohem zdárnější účinek na má játra a mnohem hbitěji povzbudil mou chuť skočit sem nebo tam a bez dalšího otálení udělat, co se po mně chtělo, než dneska celá krabička pilulek.

A to je častý zjev, poslechněte - tyhle obyčejnské, staromódní medicíny jsou kolikrát účinnější než všechny serepetičky z lékáren.

A tak jsme seděli aspoň půl hodiny a popisovali si navzájem svoje nemoci. Já jsem líčil Georgeovi a Williamu Harrisovi, jak mi je, když ráno vstávám, a William Harris nám vykládal, jak mu je, když jde večer spát; a George stál na rohožce před krbem a vtípně a působivě nám mimicky předváděl, jak jemu je v noci.

George si ovšem jenom namlouvá, že je nemocný; ve skutečnosti mu - mezi námi - nechybí vůbec nic.

V tom okamžiku nám zaklepala na dveře paní Poppetsová; chtěla vědět, jestli už máme chuť na večeri. Smutně jsme se jeden na druhého pousmáli a odpověděli jsme, že bychom se snad *měli* pokusit vpravít do sebe žďibec potrawy. Harris řekl, že nějaké to soustečko v žaludku často průběh choroby poněkud zmírní. A tak paní Poppetsová přinesla podnos a my jsme se dovlekli ke stolu a

nimrali se ve filátkách na cibulce a v několika kouscích reveňového koláče.

Musel jsem být v té době velice zesláblý; vzpomínám si totiž, že asi po půlhodině nebo tak nějak jsem ztratil všechnu chuť k jídlu - případ u mě neobvyklý - a že jsem už nechtěl ani sýr.

Když jsme tu povinnost měli konečně s krku, naplnili jsme si znova sklenice, zapálili dýmky a opět jsme se rozhovořili o svém zdravotním stavu. Co to s námi doopravdy je, to nemohl s jistotou říci ani jeden z nás; ale jednomyslně jsme došli k náhledu, že ať už máme cokoli, máme to z přepracování.

„Potřebujeme si zkrátka odpočinout,“ prohlásil Harris.

„Odpočinout si a důkladně změnit způsob života,“ dodal George. „Přílišné mozkové vypětí ochromilo celou naši tělesnou soustavu. Když změníme prostředí a nebudeme nuceni neustále myslet, zrestaurujeme opět svou duševní rovnováhu.“

George má bratrance, který je v trestním rejstříku veden jako studující medicíny, a po něm se pochopitelně vyjadřuje tak trochu jako rodinný lékař.

Já jsem s Georgem souhlasil a navrhoval jsem, abychom si vyhledali nějaké odlehlé, starosvětské místo, daleko od běsnícího davu, a abychom tam prosnili slunečný týden v ospalých alejích - nějaký polozapomenutý koutek, který si někde mimo dosah hlučného světa schovaly víly - nějaké dravčí hnízdo, důmyslně přilepené na útesech času, kde by převalující se vlnobití devatenáctého století bylo slyšet jen slabounce a z velikých dálav.

Harris řekl, že to by podle jeho názoru byla pěkná otrava. Zná prý taková místa, jaká mám na mysli; kdekdo tam chodí spát už v osm, ani za peníze, ani za dobré slovo tam člověk nesežene *Milovníka sportu*, a pro kuřivo aby jeden chodil patnáct kilometrů.

„Kdepak,“ řekl Harris, „když chcete odpočinek a změnu, tak není nad výlet po moři.“

Já jsem proti výletu po moři vehementně protestoval. Výlet po moři vám udělá dobře, když na něj máte pár měsíců, ale na jeden týden je to nepředloženost.

Vyplujete v pondělí, v nitru pevně zakořeněnou představu, jak si užijete. S lehkým srdcem zamáváte na rozloučenou mládencům na břehu, zapálíte si svou nejmohutnější dýmku a chvástavě si vykračujete po palubě, jako kdybyste byl kapitán Cook, sir Francis Drake a Krištof Kolumbus v jedné osobě. V úterý si říkáte, že jste se nikam plavit neměl. Ve středu, ve čtvrtek a v pátek si říkáte, že by vám bylo líp, kdyby bylo po vás. V sobotu jste už schopen po-

zřít kapku čistého hovězího bujónu, posadit se na palubu a s mírným, malátným úsměvem hlesnout v odpověď, když se vás dobrosrdeční lidé zeptají, jak se cítíte dneska. V neděli už zase můžete udělat pár kroků a sníst trochu hutné stravy. A v pondělí ráno, když s kufrem a deštníkem v ruce stojíte na boku lodi u zábradlí a máte už vystoupit na břeh, začíná se vám to ohromně líbit.

Vzpomínám si, jak můj švagr se jednou vypravil na krátkou cestu po moři, aby si upevnil zdraví. Zajistil si kabinu z Londýna do Liverpoolu a zpět; a když dorazil do Liverpoolu, měl jen jedinou snahu: prodat ten zpáteční lístek.

Nabízel ho prý s ohromnou slevou po celém městě a nakonec ho za osmnáct pencí prodal nějakému mládenci, který vypadal, jako kdyby měl žloutenku, a jemuž lékaři doporučili, aby jel k moři a hodně se pohyboval.

„Moře!“ zvolal můj švagr, lýskyplně mu tiskna lístek do dlaně. „Jéje, toho si takhle užijete, že vám to vystačí na celý život. A co se pohybu týče? Když na téhle lodi budete jenom sedět, tak budete mít víc pohybu, než kdybyste na souši dělal kotrmelce.“

On sám - můj švagr totiž - jel zpátky vlakem. Prohlásil, že pro něho je až dost zdravá severozápadní dráha.

Jiný člověk, kterého jsem znal, se zase vydal na týdenní plavbu podél pobřeží, a než odrazili od břehu, přišel se ho zeptat stevard, jestli bude platit po každém jídle zvlášť, nebo jestli si přeje celé stravování rovnou předplatit.

Stevard doporučoval to druhé řešení, přijde prý o mnoho laciněji. Za celý týden to prý bude dělat dvě libry pět šilinků. K snídani prý bývá ryba a pak nějaké rožněné maso. Oběd je v jednu a skládá se ze čtyř chodů. Večeře v šest - polévka, ryba, předkrm, porce masa nebo drůbeže, salát, sladkosti, sýr a ovoce. A v deset je lehká masitá večeře na noc.

Můj přítel usoudil, že by se měl rozhodnout pro to předplatné (on je pořádný jedlík), a taky se pro ně rozhodl.

Oběd se podával, sotva odpluli z Sheernessu. Můj přítel neměl takový hlad, jaký myslel, že mít bude, a tak se spokojil s kousíčkem vařeného hovězího a několika jahůdkami se šlehačkou. Odpoledne byl značně zadumaný; chvílemi měl pocit, jako by už dlouhé týdny nejedl nic jiného než vařené hovězí, a chvílemi si zase říkal, že se určitě už dlouhá léta živí jedině jahodami se šlehačkou.

A ani to hovězí ani ty jahody se šlehačkou nedělaly spokojený dojem. Chovaly se spíš rozmrzele.

V šest přišli tomu mému příteli oznámit, že se podává večere. Ta zpráva v něm nevzbudila pražádné nadšení, uvědomoval si však, že by bylo záhodno odjít něco z těch dvou liber a pěti šilinků, a tak se přidržoval lan a všeho možného a sestoupil do podpalubí. Na nejspodnějším schůdku ho uvítala lahodná vůně cibule a horké šunky, smíšená s vůní smažených ryb a zeleniny; a tu už k němu přistoupil stevard a se servilním úsměvem se zeptal:

„Co mohu pánovi nabídnout?“

„Nabídněte mi rámě a vyved'te mě odtud,“ zněla mdlá odpověď.

A tak s ním honem vyběhli nahoru, na závětrné straně ho zaklesli do zábradlí a tam ho nechali.

Celé příští čtyři dny vedl prostý a bohubilý život pouze ve společnosti lodních sucharů (myslím tím opravdové suchary, nikoli členy lodní posádky, kteří měli všichni veliký smysl pro humor) a sodovky. Ale takhle k sobotě mu zase narostl hřebínek a zašel si do jídelny na slabý čaj s toastem bez másla a v pondělí se už přecpal řídkým kuřecím vývarem. V úterý vystoupil z lodi, a když se plnou parou vzdalovala od přístavního můstku, zíral na ní pln lítosti.

„To se jí to pluje,“ říkal si. „To se jí to pluje, když si odváží za dvě libry jídla, které patří mně a z kterého jsem nic neměl!“

Tvrdil, že kdyby mu byli přidali jeden jediný den, byl by si ten dluh zinkasoval.

A proto já jsem byl proti výletu po moři. Nikoli kvůli sobě, to jsem řekl rovnou. Mně nanic nebývá. Ale měl jsem starost o George. George zas tvrdil, že jemu by se zle neudělalo, a že by se mu to dokonce líbilo, ale mně a Harrisovi že to nedoporučuje, my dva že bychom to určitě odnesli. A Harris prohlásil, že co se jeho týče, pro něho je to odjakživa učiněná záhada, jak se někomu může podařit dostat mořskou nemoc - on prý je přesvědčen, že to lidi schválně předstírají, aby vypadali zajímavě - on prý si už mockrát přál mořskou nemoc dostat, ale nikdy to nedokázal.

A potom nám vyprávěl historky, jak se plavil přes Kanál, když se moře tak divoce vztekalo, že cestující museli být připoutáni k lůžkům, a jak on a kapitán byli jediné dvě živé bytosti na palubě, kterým nic nebylo. Pak zas to byl on a druhý kormidelník, kterým nic nebylo. Prostě vždycky to byl on a ještě někdo. A když to nebylo on a ještě někdo, tak to byl on sám.

To je stejně divná věc, že nikdo nedostane mořskou nemoc - na suché zemi. Na moři, tam vidíte spousty lidí, kterým je hrozně zle, tam jsou jich plné lodě; ale na suché zemi jsem ještě nepotkal člověka, který by věděl, co je to mít mořskou nemoc. Kde se ty tisíce

a tisíce lidí, co nesnášejí plavbu po moři a co se jimi každá loď zrovna hemží, schovávají, když jsou na suché zemi, to je namouduší záhada.

Kdyby se jich většina podobala tomu chlapíkovi, kterého jsem jednou viděl na lodi do Yarmouthu, pak bych tu zdánlivou šarádu dovedl rozlousknout docela snadno. Jen jsme odrazili od southendské přístavní hráze, už se ten člověk nebezpečně vykláněl z jednoho okénka na boku. Běžím k němu, abych ho zachránil.

„Hej, nevyklánějte se tolik!“ povídám a tahám ho zpátky za rameno. „Sletíte do vody!“

„Ach bóže, už abych tam radši byl!“ To byla jediná odpověď, kterou jsem z něho dostal. A tak jsem ho nechal být.

Za tři neděle jsem ho uviděl v kavárně jednoho hotelu v Bathu. Vyprávěl o svých cestách a nadšeně vykládal, jak miluje moře.

„Mně prostě to houpání vůbec nic nedělá,“ pravil zrovna v odpověď na závistivý dotaz jakéhosi dobře vychovaného mladíka. „Pravda ovšem je, že jednou, jedinkrát mě bylo kapánek divně, to přiznávám. U Hornova mysu. To ráno potom naše loď ztroskotala.“

„A nebylo vám jednou trošku nanic u southendského mola?“ zeptal jsem se ho. „Tam jste si přece přál, aby vás radši hodili do moře.“

„U southendského mola?“ opáčil a tvářil se, jako by nevěděl, oč jde.

„Ano. Při plavbě do Yarmouthu. V pátek to byly tři neděle.“

„Á! No ovšem,“ zvolal v šťastném osvětlení. „Už si vzpomínám. To mě *tlačil* žaludek, tenkrát odpoledne. To po těch kyselých okurkách, poslechněte. Na žádné slušné lodi jsem jakživ nejedl tak mizerné kyselé okurky. Vy jste si je taky dal?“

Já jsem si proti mořské nemoci vymyslel sám pro sebe znamenitý preventivní prostředek: já se kolébám. To se postavíte do prostřed paluby, a jak se loď kymácí a houpe, pohybujete tělem tak, abyste pořád stáli svisle. Když se zvedá příď, nakláníte se celým tělem dopředu, až se nosem skoro dotknete paluby; a když jde nahoru zád, tak se nakláníte dozadu. Hodinu nebo dvě to jde moc dobře, celý týden se ovšem takhle kolébat nemůžete.

Najednou povídá Jiří: „Tak pojedme na řeku.“

Tam bychom měli čistý vzduch, povídá, pohyb i klid; ustavičná změna scenérie by zaujala našeho ducha (i to, co místo toho má Harris) a po té tělesné námaze bychom s chutí jedli a výtečně spali.

Harris na to řekl, že podle jeho mínění by George neměl dělat nic takového, co by v něm probouzelo ještě větší chuť spát, než jakou má v jednom kuse, jelikož to by už pro něho bylo nebezpečné. Nedovede si prý dobře představit, jak by George dokázal prospat ještě víc času, než prospí teď, když přece den má pouze čtyřicet hodin, a to jak v létě tak v zimě. Ale kdyby to přece jen dokázal, pak už by to prý bylo totéž, jako kdyby byl mrtvý, a tím by aspoň ušetřil za byt a za stravu.

Pak ale Harris dodal, že přesto přese všechno by mu řeka seděla. Já sice nevím, jak by řeka mohla sedět, ledaže by seděla modelem, a ani potom mi není jasné, na čem by seděla, ale mně řeka seděla taky, a tak jsme oba, Harris i já, řekli, že to je od George výborný nápad, a řekli jsme to tónem, z kterého byl dost jasné znát náš údiv nad tím, že se z George najednou vyklubal člověk tak rozumný.

Jediný, komu ten návrh nepadl do noty, byl Montmorency. Jemu se ovšem řeka *nikdy* moc nezamlouvala, jemu opravdu ne.

„Copak vy, mládenci, vy si tam na své přijdete,“ povídá, „vy máte řeku rádi, ale já ne. Co *já* tam budu dělat? Scénérie, to pro mě není nic a kuřák nejsem. A když uvidím myš, tak mi nezastavíte; a když se mně bude chtít spát, tak budete s lodí všelijak blbnout a shodíte mě do vody. Jestli se ptáte na moje mínění, tak já to považuju za úplnou pitomost.“

Ale byli jsme tři proti jednomu, a tak byl ten návrh přijat.

II

Vytáhli jsme mapy a rozvíjely plány.

Dohodli jsme se, že vyrazíme příští sobotu z Kongstonu. Harris a já tam pojedeme hned ráno a loď dopravíme do Chertsey a George, který se může utrhnout ze zaměstnání až odpoledne (chodí denně od deseti do čtyř spát do jedné banky, denně s výjimkou soboty, kdy ho vždycky probudí a vyšoupnou ven už ve dvě), se s námi sejde až tam.

Máme „tábořit pod širým nebem“, nebo spát v hostincích?

George a já jsme hlasovali pro táboření pod širým nebem. Říkali jsme, že by to bylo takové romantické a nespoutané, takové skoro patriarchální.

Ze srdcí chladných, smutných mraků zvolna vyprchává zlatá vzpomínka na zemřelé slunce. Ptáci už nezpívají, ztichli jako truchlící děti a jen plačtivý křik vodní slípky a chraptivé vrzání chřástala polního čeří posvátnou hrůzou strnulou tišinu nad vodním lůžkem, na němž umírající den dýchá z posledního.

Z potmělých lešů na obou březích se bezhlučným, plíživým krokem vynořuje strašidelná armáda noci, ty šedé stíny, které mají zahnat stále ještě otálející zadní voj světla; tichýma, neviditelnýma nohama postupují nad vlnící se trávou při řece a skrze vzdychající rákosí; a noc na chmurném trůnu rozkládá své černé perutě nad hasnoucím světlem a ze svého přízračného paláce, ozářeného sinálými hvězdami, kraluje v říši ticha.

A my zajíždíme s lodičkou do nějaké poklidné zátočinky, rozbíjíme tábor a vaříme a jíme střídanou večeří. Pak si nacpáváme a zapalujeme statné dýmky a melodickým polohlasem rozpráváme příjemný potlach; a do zámek v našem hovoru nám řeka, dovádějící kolem lodi, šplouchá podivuhodné starobylé zkazky a starobylá tajemství a tichounce zpívá tu starobylou dětskou písničku, kterou už zpívá tolik tisíc let - a kterou tolik tisíc let ještě zpívat bude, než jí vysokým věkem ochraptí hlas -, tu písničku, o níž si my, kteří jsme se naučili milovat na řece její proměnlivou tvář, my, kteří tak

často hledáme útočiště na jejich pružných nadrech, myslíme, že jí rozumíme, i když bychom nedokázali vyprávět pouhými slovy obsah toho, čemu nasloucháme.

A tak tam sedíme, nad lemem té řeky, a měsíc, který ji má taky rád, sestupuje níž, aby jí dal bratrské políbení a objal ji svýma stříbrnýma pažema a přitulil se k ní. A my se na ni dáváme, jak plyne, věčně ševalící, věčně rozezpívaná, na schůzku se svým králem, s mořem - až se naše hlasy ztratí v mlčení a až nám vyhasnou dýmky - až i my, mládenci tak všední, tak tuctoví, máme najednou neuvěřitelný pocit, že jsme plni myšlenek, napůl rozteskňujících, napůl rozjařujících, a nechceme už a ani nepotřebujeme mluvit - až se zasmějeme, vstaneme, vyklepáme z vyhaslých dýmek popel, řekneme si „dobrou noc“ a ukolébání šuměním vody a šelestěním stromů usneme pod velkolepými tichými hvězdami a máme sen, že země je zase mladá - mladá a líbezná, jaká bývala, než jí staletí rozhořčení a starostí zbrázdila sličnou tvář, než jí to milující slunce zestárlo nad hříchy a zpozdilostmi jejích dětí - líbezná, jako by v těch dávných dnech, kdy jako nezkušená matka nás, své dítky, živila z hlubokosti svých prsů - než nás svody naličené civilizace odlákaly z její shovívavé náruče a než jsme se kvůli jedovatým posměškům a afektovanosti začali stydět za ten prostý život, co jsme vedli u ní, a za ten prostý, ale důstojný domov, v němž se lidstvo před tolika tisíci lety zrodilo.

„A co když bude pršet?“ povídá Harris.

Harris jakživi ničím nedomyslí. V Harrisovi není kouska poetičnosti - ani ždibec divého prahnutí po nedosažitelnu. Harris jakživ „nepláče, nevěda proč“. Má-li Harris v očích slzy, můžete se vsadit, že buď zrovna snědl syrovou cibuli, nebo si nakapal na kotletu příliš mnoho worcesterské omáčky.

Kdybyste s Harrisem stanuli v noci na mořském břehu a zašeptali:

„Zmlkni! Což neslyšíš? To nemůže být nic jiného než mořské panny pějící v hlubinách těch zvlněných vod. Či to truchlící duše lkají žalozpěvy nad svými umrlými těly, zachycenými ve spleti chaluh?“

Harris by vás vzal pod paží a řekl:

„Já ti povím, co to je, kamaráde. Leze na tebe rýma. Pojď hezky se mnou, já znám tadyhle za rohem podniček, kde dostaneš nejlepší skotskou whisky, jakou jsi kdy ochutnal, a ta tě v cukru letu postaví na nohy.“

Harris totiž vždycky ví o podničku za rohem, kde člověk dostane něco vynikajícího z oblasti nápojů. Jsem přesvědčen, že kdybyste Harrise potkali v ráji (za předpokladu, že jeho byste tam potkat mohli), hned by vás vítal slovy:

„To jsem rád, kamaráde, že jsi tady. Já tadyhle za rohem našel rozkošný podniček, kde dostaneš nektar - no doopravdy prvotřídní.“

V tom případě, o němž je řeč, když totiž běželo o to táboření pod širým nebem, byl však Harrisův praktický názor velmi vhodnou připomínkou. Tábořit pod širým nebem za deštivého počasí, to není žádná radost.

Je večer. Jste promoklí na kůži, v lodi je dobrých pět centimetrů vody a všechny vaše věci jsou vlhké. Spatříte na břehu místo, kde je o něco málo méně kaluží než na ostatních místech, která jste ohledali, a tak přistanete a vylovíte z lodi stan a dva z vás se ho pokoušejí postavit.

Je prosáklý vodou a těžký a plácá sebou a hroutí se a lepší se vám na hlavu a šíleně vás rozčiluje. A přitom nepřetržitě leje. Postavit stan, to je i za sucha dost obtížné; ale když prší, tak je to práce herkulovská. A ten druhý chlapík, místo aby vám pomáhal, si z vás očividně dělá blázny. Sotva se vám podařilo tu vaši stranu jakžtakž vypnout, on vám s ní ze svého konce cukne, a zas je všechno na draka.

„No tak! Co to vyvádíš?“ voláte na něj.

„Co ty to vyvádíš?“ odpovídá on. „Pusť to!“

„Ty tam za to netahej! Vždyť ty se v tom vůbec nevyznáš, ty trumbero!“ křičíte.

„Já se v tom vyznám,“ ječí on. „Ty to tam máš pustit!“

„Povídám ti, že se v tom nevyznáš,“ řvete a nejraději byste po něm skočil; škubeš lanem a vytáhnete mu ze země všechny kolíky.

„Ách, ten pitomec pitomá!“ slyšíte ho cedit mezi zuby. A vzápětí následuje prudké trhnutí - a vyletí kolíky na vaší straně. Odložíte palici a vykročíte kolem stanu, abyste tomu nemehlu pověděl, co si o tom všem myslíte, ale současně i on vykročí, stejným směrem jako vy, aby vám vyložil, jak on se na to dívá. A tak běháte za sebou, pořád dokolečka, a nadáváte si, až se stan sesune na hromadu a vy se přes jeho trosky kouknete jeden na druhého a oba jedním dechem rozhořčeně zařvete:

„Tady to máš! Co jsem ti říkal?“

A tu váš třetí kamarád, který zatím vybíral z lodi vodu a lil si ji do rukávů a posledních deset minut nepřetržitě klel, začne být zvědav, proč si u všech d'asů takhle hračičkaříte a proč jste ještě nepostavili ten zatracený stan.

Nakonec ho - tak či onak - přece jen postavíte a vynesete z lodi své věci. Chtít si rozdělat oheň z dříví, to by byl pokus naprosto beznadějný, a tak si zapálíte lihový vaříč a sesednete se kolem toho.

Převládající složkou večere je dešťová voda. Chléb, to je dešťová voda ze dvou třetin, nesmírně bohaté na dešťovou vodu jsou i taštičky se sekaným hovézím, a máslo, džem, sůl a káva daly dohromady s dešťovou vodou polévku.

Po večeri zjistíte, že máte vlhký tabák, a že si nemůžete zakouřit. Naštěstí máte s sebou láhev nápoje, který požit v náležitém množství rozveseluje a rozjařuje, a ten ve vás natolik obnoví zájem o život, že vás přiměje jít spát.

Načež se vám zdá, že si vám zčistajasna sedl na prsa slon a současně že vybuchla sopka a svrhla vás na dno moře - i s tím slonem, který vám dál klidně spí na prsou. Probudíte se a okamžitě pochopíte, že se vskutku stalo něco strašlivého. V prvním okamžiku máte dojem, že nastal konec světa; pak si uvědomíte, že to se stát nemohlo, ale že se na vás vrhli zloději a vrahové nebo že vypukl požár, a toto mínění vyjadřujete obvyklým způsobem. Pomoc však odnikud nepřichází a vy víte jen jedno: že po vás šlapou tisíce lidí a že se co nevidět udusíte.

Nejste však zřejmě sám, kdo je na tom bledě. Slyšíte přidušené výkřiky, ozývající se zpod vašeho lůžka. Rozhodnete se, že ať se děje co se děje, prodáte svůj život draho, a začnete se zuřivě rvát, rozdávaje doprava i doleva rány a kopance a v jednom kuse přitom divoce ječíte, až konečně někde něco povolí a vy máte najednou hlavu na čerstvém vzduchu. Ve vzdálenosti asi půl metru od sebe matně rozeznáte nějakého polooblečeného halamu, který se vás chystá zavraždit, připravujete se na zápas na život a na smrt, ale vtom se vám v mozku rozbřeskne, že je to Jim.

„Á ták to jsi ty!“ povídá, neboť vás v tom okamžiku taky poznal.

„No!“ odvětíte a protíráte si oči. „Co se stalo?“

„Ale ten zatracený stan se zřítíl,“ povídá Jim. „Kde je Bill?“

Pak oba hlasitě hulákáte „Bille!“ a pod vámi se začne vzdouvat a zmítat půda a z těch zřícenin se ozývá ten přiškrcený hlas, který jste už před chvílíčkou slyšeli:

„Přestaň se mi, ksakru, válet po hlavě!“

A ven se vyškrábe Bill, zablácený, pošlapaný lidský vrak, a zcela bezdůvodně má útočnou náladu - zjevně se domnívá, že to všechno jste udělali jemu naschvál.

Ráno ani jednomu z vás tří není valně do řeči, neboť jste se v noci strašně nachladili; kvůli každé maličkosti se hned hádáte a po celou snídani jeden na druhého sípavým chrapotem nadáváte.

Proto jsme se rozhodli, že venku budeme spát jen za pěkných nocí; a když bude pršet nebo když zatoužíme po změně, přespíme jako pořádní lidé v hotelu, v hostinci nebo v krčmě.

Montmorency přivítal tento kompromis s velikým uspokojením. On si v romantické samotě nelibuje. On horuje pro místa hlučná; a je-li to tam kapánek obhroublé, tím víc se mu tam líbí. Kdybyste Montmorencyho viděli, určitě byste měli dojem, že je to andílek, který z nějakého člověčenstvu utajeného důvodu byl seslán na zem v podobě malého foxteriéra. Montmorency má takový ten výraz, říkající „Ach, ten svět je tak zkažený a já bych si tolik přál ho zlepšit a zušlechtit,“ takový ten výraz, jaký dovede vehnout slzy do očí zbožných starých dam a pánů.

Když se ke mně přistěhoval, aby žil na mé útraty, nevěřil jsem, že se mi podaří uchovat ho při životě. Sedával jsem u něho a pozoroval ho, jak leží na dece a vzhlíží ke mně, a říkával jsem si: „Ach já, tenhle pejsek tady dlouho nebude. Toho mi jednou unesou v nebeské káře k jasným výšinám, nic jiného ho nečeká.“

Ale když jsem pak zaplatil dobrého půl tuctu kuřat, která roztrhal; když jsem ho vrčícího a rafajícího vyvlekl za zátylek ze sto čtrnácti pouličních rvaček; když mi jedna rozběsněná ženská přinesla ukázat mrtvou kočku a říkala mi vrahu; když mě soused, co bydlí ob dům, pohnal před soud, poněvadž prý nechávám volně pobíhat krvelačného psa, který ho za chladné noci zahnal do jeho vlastní kůlny a přes dvě hodiny mu nedovolil vystrčit ze dveří nos; a když jsem se dověděl, že náš zahradník se vsadil, že Montmorency zakousne ve stanovené době tolik a tolik krys, a vyhrál třicet šilinků, začal jsem věřit, že ten můj pejsánek bude přece jen ponechán na světě o něco déle.

Potloukat se kolem stájí, shromažďovat hordy těch nejvykříčenějších hafanů, jaké lze ve městě sehnat, pochodovat v jejich čele po periferiích a vodit je tam do bojů s dalšími vykříčenými hafany - task si Montmorency představuje „život“. A proto, jak jsem prve poznamenal, schválil tak emfaticky ten návrh týkající se krčem, hostinců a hotelů.

Když jsme takto k spokojenosti všech nás čtyř rozřešili problém noclehů, zbývalo už pouze projednat, co všechno si vezmeme s sebou; i zahájili jsme o tom rozepru, když tu Harris prohlásil, že on se už toho na jeden večer nařečnil až dost, a navrhl, abychom si někam vyšli a rozjasnili tváře; objevil prý kousek za náměstím podniček, kde si můžeme dát kapku irské, která stojí za ochutnání.

George řekl, že on žízeň má (co ho znám, tak jaktěživ neřekl, že žízeň nemá), a ježto já měl takovou předtuchu, že trocha whisky, pěkně teplé, s plátečkem citrónu, mi značně uleví v mé nevolnosti, byla debata za všeobecného souhlasu odročena na příští večer a celé shromáždění si nasadilo klobouky a vyšlo z domu.

Děláme přípravy - Harrisova pracovní metoda - Jak postarší hlava rodiny věší obraz - George má rozumnou připomínku - Požitek z koupele za časného jitra - Opatření pro případ, že by se loď převrhla.

III

A tak jsme se příští večer opět sešli, abychom prohovořili a projednali své plány. Harris řekl:

„V první řadě se musíme dohodnout, co si vezmeme s sebou. Ty si vem kousek papíru, Jerome, a piš, ty Georgi, ty si vem k ruce katalog z toho obchodu se smíšeným zbožím a mně někdo půjčte tužku a já potom sestavím seznam.“

To je celý Harris - ochotně vezme sám na sebe břímě veškeré práce a vloží je na bedra těch druhých.

Vždycky mi připomene chudáka strýce Podgera. V životě jste neviděli takový blázinec po celém domě, jako když se můj strýc Podger pustí do nějaké práce. Od rámaře přijde obraz, stojí opřen o stěnu v jídelně a čeká, až ho někdo pověsí. Teta Podgerová se zeptá, co s ním, a strýc Podger řekne:

„Á, to nechte na mně. S tím si nikdo z vás nedělejte starosti. To všechno zařídím sám.“

A sundá si sako a dá se do toho. Služku pošle koupit za šest pencí hřebíků, a vzápětí za ní žene jednoho z podomků, aby jí řekl, jak ty hřebíky mají být dlouhé. A tak postupně zaměstná a uvede v chod celý dům.

„Ty jdi pro kladivo, Wille,“ volá, „a ty mi přines pravítko, Tome; a pak budu potřebovat štafle a taky bych tu měl mít nějakou kuchyňskou stoličku; a Jime! ty skoč k panu Gogglesovi a řekni mu: ‚Tatínek se dává pěkně poroučet a doufá, že s tou nohou to už máte lepší, a půjčil byste mu laskavě libelu?‘ A ty tady zůstaň, Marie, někdo mně bude muset posvítit. A až se vrátí to děvče, tak musí ještě doběhnout pro kus pořádného špagátu. A Tome! - kde je Tom? - pojd' sem, Tome, ty mi ten obraz podáš.“

Potom obraz zvedne, upustí ho, obraz vyletí z rámu, strýc se snaží zachránit sklo a pořeže se; načež poskakuje po pokoji a hledá svůj kapesník. Ale nemůže ten kapesník najít, protože ho má v kapse saka, které si sundal, a nemá ponětí, kam si to sako dal, a tak celá domácnost musí nechat shánění náradí a dát se do shánění

strýcova saka, a strýc zatím tancuje po celém pokoji a kdekomu se plete pod nohy.

„Copak v celém baráku není ani jediná živá duše, která by věděla, kde to moje sako je? V životě jsem neviděl takovou hromadu budižkničemů, na mou duši, že ne. Je vás šest! - a nejste s to najít sako, které jsem si sundal ani ne před pěti minutami! To vám teda řeknu, že ze všech...“

Zvedne se, zjistí, že si na tom saku seděl, a křičí:

„No, teď už hledat nemusíte, už jsem to sako našel sám. Od vás tak chtít, abyste mi něco našli! To bych to rovnou mohl chtít na naší kočce!“

A když se po půlhodině, věnované obvazování strýcova prstu, sežene nové sklo a snesou se všechny nástroje a štafle a stolička a svíčka, a celá rodina i se služkou a s posluhovačkou stojí v půlkruhu připravena pomáhat, strýc se znovu pustí do díla. Dva mu musejí držet stoličku, třetí mu na ni pomůže vylézt a dává mu tam záchranu, čtvrtý mu podává hřebík, pátý k němu zvedá kladivo a strýc sáhne po hřebíku a upustí ho.

„No prosím,“ řekne dotčeným tónem, „a hřebík je v tahu!“

A my musíme všichni na kolena a plazit se a hledat, zatímco on stojí na stoličce a remcá a přeje si vědět, jestli ho tam miníme nechat stát celý večer.

Hřebík je konečně na světě, ale strýc zase ztratil kladivo.

„Kde mám kladivo? Kam já jsem to kladivo dal? Kristepane! Čučí vás na mě sedum a ani jeden z vás neví, kam jsem dal kladivo!“

Vypátráme kladivo, ale on zase najednou ne a ne najít na stěně znamínko, kam se má zatlouci hřebík, a my všichni musíme jeden po druhém vylézt k němu na stoličku a snažit se to jeho znamínko objevit. Každý je vidíme někde jinde a on nám postupně všem vynadá, že jsme pitomci a ať radši slezeme dolů. A pak se chopí pravítka a stěnu přeměří a zjistí, že od rohu to má dělat polovinu ze sedmdesáti sedmi centimetrů a devíti a půl milimetru, a pokouší se to vypočítat z hlavy, a to ho dožene div ne k nepříčetnosti.

Pak se to i my pokoušíme vypočítat z hlavy, každému vyjde něco docela jiného a jeden druhému se pošklebujeme. Načež ve všeobecné vřavě upadne v zapomenutí původní číslo a strýc Podger musí měřit znova.

Tentokrát si na to vezme kus provázku a v kritickém okamžiku, když se z té své stoličky vyklání v pětáctyřicetistupňovém úhlu do strany a snaží se dosáhnout bodu ležícího o sem a půl centimetru

dále, než kam vůbec může dosáhnout, provázek se mu vysmekne z prstů a ten blázen stará uklouzne a zřítí se na otevřené píano, a tím, jak znenadání třískne hlavou i tělem do všech kláves současně, vyloudí vskutku pěkný hudební efekt.

A teta Marie prohlásí, že nedovolí, aby děti poslouchaly takové výrazy.

Posléze si strýc Podger znovu označí příslušné místo, levou rukou na ně nasadí špičku hřebíku a pravou rukou se chopí kladiva.

Hned prvním úderem si rozmačká palec a s vrískotem upustí kladivo na prsty něčí nohy.

Teta Marie vysloví mírným hlasem naději, že příště jí snad strýc Podger závčas oznámí, kdy zas bude zatloukat do zdi hřebík, aby se mohla domluvit s matkou a strávila ten týden u ní.

„Ách, vy ženské! Vás všechno hned vyvede z míry!“ odvětlí strýc Podger, sbíraje se na nohy. „To já, já tyhle drobné domácí práce dělám rád.“

A poté zahájí další pokus; při druhém úderu proletí hřebík skrze celou omítku a půlka kladiva za ním a strýc Podger naletí tak prudce na zeď, že si málem rozplácne nos.

I musíme opět vyhledat pravítko a provázek a ve zdi vznikne nová díra; obraz visí až někdy k půlnoci - značně nakřivo a nespo-lehlivě - stěna na metry kolem dokola vypadá, jako kdyby po ní byl někdo jezdil hráběmi, a kdekdo je k smrti utahaný a umlácený - jen strýc Podger ne.

„No - a je to!“ praví, těžce sestoupí se stoličky na kuří oko naší posluhovačky a obhlíží spoušť, kterou natropil, s očividnou pý-chou. „A to prosím existují lidé, kteří by si na takovou maličkost někoho zjednali!“

A Harris, to já vím, bude zrovna taková, až bude starší. Však jsem mu to taky řekl. A prohlásil jsem, že nepřipustím, aby si sám nabral tolik těžké práce.

„Ne, ne! Ty si vezmeš papír a tužku a ten katalog, George bude zapisovat a tu hlavní práci udělám já.“

První seznam, který jsme sestavili, jsme museli zahodit. Bylo nám jasné, že horním tokem Temže by neproplulo plavidlo tak velikánské, aby mohlo pobrat všechny věci, které jsme uvedli jako nepostradatelné; a tak jsme ten seznam roztrhali a podívali jsme se jeden na druhého.

A George povídá:

„Poslouchajte, my na to jdeme úplně špatně. Nesmíme myslet na věci, které s sebou mít chceme, ale jenom na věci, které s sebou mít *musíme*.“

Čas od času se George projeví docela rozumně. Což člověka překvapí. A tomuhle říkám přímo moudrost, nejen s ohledem na ten tehdejší případ, ale i se zřetelem na celou naši plavbu po řece života. Kolik lidí si na tuhle cestu přetíží loď, že se s nimi div nepotopí pod nákladem hloupostí, o nichž si leckdo myslí, že jsou pro zábavu a pohodlí na tom výletu nepostradatelné, které však ve skutečnosti nejsou nic jiného než bezúčelné haraburdí!

Až po vršek stěžně přecpou ten ubohý korábek skvostnými obleky a velikými domy; zbytečným služebnictvem a davem nastrojených přátel, kteří o ně ani za mák nestojí a o které oni sami nestojí ani za máček; nákladnými radovánkami, při nichž se nikdo nebaví, okázalostmi a obřadnostmi, konvencemi a předstíráním a hlavně - a to jsou ty nejtěžší, nejnesmyslnější kusy toho haraburdí! - strachem, co si pomyslí soused, přepychem, který se už přejídá, zábavičkami, které už nudí, nicotnou parádou, pod níž - jako pod tou železnou korunou nasazovanou za dávných časů zločincům - obolavěná hlava krvácí a klesá do bezvědomí.

To je haraburdí, človče, samé haraburdí! Hoď to všechno přes palubu! S tím je loď tak těžká, že u vesel div neomdlíš. S tím je tak nemotorná, její řízení tě přivádí do tolika nebezpečí, že si ani na okamžik neoddychneš od úzkostí a starostí, ani na okamžik si nemůžeš odpočinout v lenivém zasnění - nemáš kdy se zahledět na prchavé stíny, ve vánku lehce těkající nad mělčinami, na sluneční paprsky, jiskřivě prosakující mezi vlnkami, na vznešené stromy na břehu, shlížející na své vlastní podoby, na lesy, které jsou samá zeleň a samé zlato, na lekníny a stulíky, na zádumčivě se vlnící rákosí, na houštiny ostřice, na vstavače, na modré pomněnky.

To haraburdí hoď přes palubu, človče! Ať loď tvého života je lehká, naložená jenom tím, co nutně potřebuješ - domovem, kde jsi doopravdy doma, prostými radostmi, jedním nebo dvěma přáteli, hodnými toho označení, někým, koho můžeš milovat a kdo může milovat tebe, kočkou, psem, dýmkou - nebo i dvěma -, dostatečnou zásobou jídla a dostatečnou zásobou šatstva - a o něco víc než dostatečnou zásobou pití; neboť žízeň je věc nebezpečná.

Na takové lodi se ti pak bude snadněji veslovat, ta se s tebou hned tak nepřevrhne, a když se převrhne, tak to nebude taková pohroma; dobrému, solidnímu zboží voda moc neuškodí. A budeš mít čas na přemýšlení, zrovna tak jako na práci. Čas nalokat se

slunečního jasu života - čas zaposlouchat se do té eolské hudby, kterou boží vítr vyluzuje ze strun lidských srdcí kolem nás - čas...

Jé, moc se omlouvám. Dočista jsem zapomněl.

No tak jsme ten seznam přehráli na George, a on ho začal sepišovat.

„Stan si s sebou brát nebudeme,“ prohlásil, „opatříme si na loď natahovací střechu. To bude o moc jednodušší a taky pohodlnější.“

Ten nápad se nám zamlouval a byli jsme pro. Nevím, jestli jste to, o čem teď mluvím, už někdy viděli. To překlenete loď železnými žebry, zahnutými do oblouků, přes ně napnete velikánskou plachtu, tu dole připevníte k oběma bokům po celé jejich délce, a tím vlastně loď proměňte v takový domeček, kde je krásně útulno, i když kapánek dusno. Jenomže *všechno na světě* má svou stinnou stránku, jak poznamenal ten chlapík, co mu umřela tchýně, když na něj přišli, aby zaplatil útraty na její pohřeb.

George řekl, že v tom případě musíme mít s sebou tři deky, lampu, nějaké mýdlo, kartáč a hřeben (společný), kartáček na zuby (každý svůj), zubní pasty, holicí náčiní (to je, jako když se učíte slovíčka na hodinu francouzštiny, vidíte?) a dvě veliké osušky ke koupání. Často si všímám, jaké se dělají gigantické přípravy na koupání, když lidi jednou někam k řece, ale jak se potom, když tam jsou, moc nekoupou.

To je zrovna tak, jako když jedete k moři. Já si pokaždé umiňuju - když o tom přemýšlím ještě v Londýně -, že si denně ráno přivstanu a půjdu se namočit do moře ještě před snídaní, a vždycky si zbožně zapakuju plavky a osušku. Kupuju si výhradně červené plavky. Červené plavky se mi líbí nejvíc. Výtečně mi jdou k pleti. Ale když potom k tomu moři přijedu, tak můj pocit, že tu časnou ranní koupel tolik potřebuju, není už najednou tak výrazný, jako byl v Londýně. Naopak, spíš mám pocit, že potřebuju zůstat do posledního okamžiku v posteli a pak rovnou sejít dolů ke snídani. Jednou nebo dvakrát ve mně zvítězí čest, vstanu před šestou, trochu se přiobléknou, seberu plavky a ručník a ponuře doškokbrtám k moři. Ale rozkoš mi to nepůsobí žádnou. Zřejmě tam chovají zvlášť řezavý východní vítr, který mají nachystaný speciálně pro mě, až se časně ráno půjdu koupat; k té příležitosti taky seberou kdejaký trojhranný kámen, všechny položí hezky navrch, zašpičatí skaliska a ty špiče zasypou trochou písku, abych je neviděl, a navíc vezmou moře a posunou je o tři kilometry dál, takže musím, schoulený do svých vlastních zkřížených paží a drkotaje zimou, přebro-

dit lán patnácticentimetrové hloubky. A když konečně dorazím k moři, to moře se chová neurvale a vysloveně mě uráží.

Drapne mě obrovská vlna, složí si mě, že vypadám jako vsedě, a pak nejsurovější silou, jaké je schopna, se mnou práskne na skalisko, které tam dali schválně kvůli mně. A dřív než stačím zařvat „Au! Júúú!“ a zjistit, co mám pryč, už je ta vlna zpátky a smýkne se mnou doprostřed oceánu. Zběsile sebou plácám směrem k pobřeží, pochybuju, že ještě někdy uvidím domov a přátele, a vyčítám si, proč jsem nebyl hodnější na svou sestřičku v klukovských letech (když jsem já byl v klukovských letech, pochopitelně, nikoli ona). A přesně v okamžiku, kdy jsem se vzdal veškeré naděje, vlna se dá náhle na ústup a nechá mě rozcabeného jako mořskou hvězdičku na mokřém písku; vyškrábu se na nohy, ohlédnu se s vidím, že jsem plaval o život v sotva půlmetrové hloubce. Po jedné noze doskáču na břeh, obléknu se a dopotácím se domů, a tam musím předstírat, že se mi to líbilo.

I v tomto případě jsme všichni vedli řeči, jako kdybychom se chystali každé ráno si pořádně zaplavat. George pravil, že není nad to, probudit se za čiperného rána v lodi a hned se ponořit do průhledné řeky. Harris pravil, že nic tak nezvýší chuť k jídlu, jako když si člověk před snídaní zaplave. U něho prý to *vždycky* zvýší chuť k jídlu. Na to řekl George, že jestli po koupeli spořádá Harris ještě víc jídla než obvykle, pak on, George, musí být ostře proti tomu, aby se Harris koupal.

I tak to prý bude perná dřina, táhnout proti proudu tolik jídla, aby to stačilo pro Harrise.

Já jsem však George přiměl k zamyšlení, oč bude pro nás příjemnější mít v lodi Harrise čistého a svěžího, i kdybychom vážně museli s sebou vzít o pár metrůků proviantu víc; a George musel to mé hledisko uznat a svou námitku proti Harrisovým koupelím vzal zpátky.

Posléze jsme se dohodli, že osušky si s sebou vezmeme *tři*, aby jeden na druhého nemusel čekat.

Pokud šlo o věci na sebe, mínil George, že nám úplně postačí dva flanelové obleky, protože ty si můžeme sami vyprat v řece, až je ušpiníme. Ptali jsme se ho, jestli už někdy zkoušel vyprat v řece flanelový oblek, a George odvětil, že on sám to sice nezkoušel, ale že zná pár mládenců, kteří to zkusili, a že to prý byla hračka. A já s Harrisem jsme si bláhově mysleli, že George ví, o čem mluví, a že si tři úctyhodní mladí muži bez vlivného postavení a bez jakýchko-

li zkušeností s praním mohou vsutku kouskem mýdla vyprat vlastní košile a kalhoty v řece Temži.

Teprve ve dnech, které byly před námi, v době, kdy už bylo příliš pozdě, jsme se měli dovědět, že George je ničemný podvodník, který o té věci neví zřejmě vůbec nic. Kdybyste ty šaty byli viděli, když jsme je - leč nepředbímejme, jak se to říká v šestákových krvácích.

George nám rovněž kladl na srdce, abychom si vzali dost rezervního spodního prádla a spoustu ponožek pro případ, že bychom se převrhli a potřebovali se převléknout; a taky spoustu kapesníků, ty že se budou hodit jako utěrky, a kromě lehkých veslařských střevíců ještě jedny vysoké botky z pořádné kůže, ty že taky budeme potřebovat, kdybychom se převrhli.

IV

Pak jsme vzali na přetřes otázku stravování. George povídá:

„Začneme snídaní.“ (George je velice praktický.) „Tak tedy k snídani budeme potřebovat pánev,“ (Harris řekl, ta že je těžko stravitelná; ale my jsme ho prostě vybidli, aby neblbnul, a George pokračoval) „konvici na čaj, kotlík a lihový vaříč.“

„Jen ne petrolej!“ dodal s významným pohledem George a Harris i já jsme přikývli.

Jednou jsme si s sebou vzali vaříč petrolejový, ale to „již nikdy více!“ Ten týden jsme měli dojem, jako bychom žili v krámě s petrolejem. Plechovka s tím petrolejem totiž tekla. A když odněkud teče petrolej, to si teda nepřejte. My jsme tu plechovku měli v samé špici lodi, a ten petrolej tekł odtamtud až ke kormidlu a cestou se vsákl do celé lodi a do všeho, co v ní bylo, a natekl do řeky a prostoupil celou scénérii a zamořil ovzduší. Někdy foukal západní petrolejový vítr, jindy východní petrolejový vítr; ale ať už přicházel od sněhů Arktidy nebo se zrodil v nehostinné písčné poušti, k nám vždycky doletěl stejně prosycený vůni petroleje.

A náš petrolej tekł dál a poničil i západy slunce; dokonce i měsíční paprsky určitě už zaváněly petrolejem.

V Marlow jsme se mu pokusili utéci. Loď jsme nechali u mostu a přes město jsme se vydali pěšky, abychom tomu petroleji unikli; táhl se však za námi. Za chvílku ho bylo plné město. Pustili jsme se přes hřbitov, ale tam zřejmě nebožtíky pochovávali v petroleji. I Hlavní třída smrděla petrolejem; divil jsme se, jak tam lidi dokážou bydlet. A tak jsme ušli kilometry a kilometry po silnici k Birminghamu; ale ani to nebylo nic platné, i ten venkov se koupal v petroleji.

Na konci tohoto výletu jsme se o půlnoci všichni sešli na opuštěné pláni pod takovým olýsalým dubem a zakleli jsme se strašlivou přísahou (kleli jsme kvůli tomu neřádu samozřejmě celý týden, ale jenom tak normálně, středostavovsky, kdežto teď to byl úkon

slavnostní) - zakleli jsme se tedy strašlivou přísahou, že si už jakživi nevezmeme na loď petrolej.

Proto jsme i tentokrát dali přednost lihu. Ono i s tím je to dost zlé. To máte denaturátovou sekanou a denaturátové pečivo. Jenomže denaturovaný líh, když ho tělu poskytnete větší množství, je o něco výživnější než petrolej.

Jako další pomůcky k snídani navrhoval George vejce a slaninu, což se dá lehce připravit, studená masa, čaj, chléb, máslo a džem. K obědům bychom si prý mohli brát studené pečinky se suchary, chléb s máslem a džemem - nikoli však sýr. Sýr, zrovna tak jako petrolej, se všude cpe do popředí. Chce celou loď jenom pro sebe. Prolézá celým košem s jídlem a všemu ostatnímu v tom koši dává sýrovou příchut'. Těžko uhadnete, jestli jíte jablkový závin nebo párek nebo jahody se šlehačkou. Všecko to připomíná sýr. Sýr má totiž příliš mocný odér.

Vzpomínám si, jak jeden můj přítel zakoupil v Liverpoolu páreček sýrů. Byly to výtečné sýry, vyzrálé a uležené, s vůní o síle dvou set koní, na niž bylo možno vystavit záruku, že dostřelí do vzdálenosti čtyř a půl kilometru a na vzdálenost dvou set metrů srazí k zemi člověka. Já byl tehdy taky v Liverpoolu a ten můj přítel se mne přišel zeptat, jestli bych byl tak hodný a vzal mu ty sýry s sebou do Londýna, protože on se tam dostane až za den nebo dva, a myslí si, že ty sýry by se už neměly déle skladovat.

„Ale milerád, kamaráde,“ odpověděl jsem, „milerád.“

Zašel jsem pro ty sýry k němu a odvážel jsem je drožkou. Byla to taková rachotina na rozsypání, tažená dýchavičným náměsíčníkem s nohama do X, o němž se jeho majitel v okamžiku nadšení během konverzace vyjádřil jako o koni. Sýry jsem položil na střechu kabiny a drožka se rozdrkotala tempem, které by sloužilo ke cti nejsvižnějšímu dosud sestrojenému parnímu válci, a tak jsme jeli, vesele jako s umíráčkem, dokud jsme nezabočili za roh. Tam vítr zanesl aroma sýrů přímo k našemu komoni. To ho probudilo; zděšeně zafrkal a vyrazil vpřed rychlostí pěti kilometrů za hodinu. Vítr stále vanul směrem k němu, a než jsme dorazili na konec ulice, dostal už ze sebe rychlost téměř šestikilometrovou, takže invalidy a tělnaté staré dámy nechával za sebou prostě v nedohlednu.

Před nádražím měli co dělat dva nosiči, aby společně s kočím koně zastavili a udrželi na místě; a patně by se jim to vůbec nebylo podařilo, kdyby jeden z nich nebyl měl tolik duchapřítomnosti, že tomu splašenci zakryl kapesníkem nozdry a honem před ním zapálil kus balicího papíru.

Koupil jsme si jízdenku a hrdě jsem se svými sýry kráčel po nástupišti a lidé se přede mnou uctivě rozestupovali na obě strany. Vlak byl přeplněn a já se musel vecpat do oddělení, kde už bylo sedm cestujících. Jakýsi nerudný starý pán protestoval, ale já jsem se tam přece jen vecpal; sýry jsem dal nahoru do sítě, s vlídným pousmáním jsem se vtěsnil na lavici a prohodil jsem, že je dnes teploučko. Za několik okamžiků začal ten starý pán nervózně poposedat.

„Je tu nějak dusno,“ řekl.

„Přímo k zalknutí,“ přitakal jeho soused.

Pak oba začali čenichat, při třetím začeníchání uhodili hřebík na hlavičku, zvedli se a bez dalších slov odešli. Pak vstala jakási korupulentní dáma, prohlásila, že takoveto týrání počestné vdané ženy považuje prostě za hanebnost, sebrala kufr a osm balíků a rovněž odešla. Zbývající čtyři cestující poseděli až do chvíle, kdy slavnostně vypadající muž, sedící v koutě a oblečením a celkovým vzeřením vzbuzující dojem, že je příslušníkem kasty majitelů pohřebních ústavů, poznamenal, že mu to jaksi připomíná zesnulé batole; pak se ti tři ostatní cestující pokusili, všichni současně, vyrazit ze dveří a vzájemně se zranili.

Usmál jsem se na toho černého pána a poznamenal jsem, že teď zřejmě budeme mít celé kupé pro sebe; a on se bodře zasmál a řekl, že někteří lidé nadělají spousty cavyků kvůli úplným maličkostem. Ale jen jsme vyjeli, začala i na něho padat podivná sklíčenost, a tak když jsme dorazili do Crewe, pozval jsem ho, aby se se mnou šel napít. Přijal, proboujovali jsme se tudíž k bufetu, a tam jsme čtvrt hodiny pokřikovali a dupali a mávali deštníky, načež přišla nějaká slečna a otázala se nás, jestli snad něco nechceme.

„Co vy si dáte?“ zeptal jsem se, obraceje se k svému příteli.

„Velký koňak, slečno. A bez sodovky, prosím,“ odvětil.

A když ho vypil, klidně odešel a nastoupil do jiného vagónu, což mi připadalo nevychované.

Od Crewe jsem měl celé kupé pro sebe, přestože vlak byl stále přeplněn. Na každém nádraží, kde jsme zastavili, si lidé toho prázdného oddělení všimli a hnali se k němu. „No vidíš, Marie! Pojď, tadyhle je místa dost.“ „Dobrá, Tome, nastoupíme sem,“ volali na sebe. A přiběhli s těžkými kufrů a přede dveřmi se vždycky prali o to, kdo vlezle dovnitř první. A pak vždycky jeden ty dveře otevřel, vystoupil po schůdkách a vyvrávoral pozpátku do náruče toho, co byl za ním. A tak vstupovali jeden po druhém kaž-

dý začenal a odpotácel se ven a vtěsnil se do jiného oddělení nebo si doplátil na první třídu.

Z eustonského nádraží jsem sýry dopravil do domu svého přítele. Jeho žena, když vstoupila do pokoje, chvíličky čichala a pak řekla:

„Co to je? Nešetřete mě, povězte mi rovnou to nejhorší.“

„Sýry jsou to,“ odvětil jsem. „Tom si je koupil v Liverpoolu a požádal mě, abych mu je sem zavezl.“

A dodal jsem, že ona, jak doufám pochopí, že já jsem v tom nevině, a ona řekla, že tím je si jista, ale až se vrátí Tom, že si s ním pohovoří.

Tom se musel v Liverpoolu zdržet déle, než očekával, a když se ani třetího dne ještě nevrátil domů, přišla jeho žena ke mně.

„Co Tom o těch sýrech říkal?“ zeptala se.

Odvětil jsem, že nařídil, aby byly uchovány někde ve vlhku a aby na ně nikdo nesahal.

„Nikoho ani nenapadne, aby na ně sahal,“ řekla. „Přivoněl si k nim vůbec?“

Pravil jsem, že pravděpodobně ano, a dodal jsem, že mu na nich zřejmě nesmírně záleželo.

„Takže myslíte, že by ho mrzelo,“ vyzvíдалa, „kdybych někomu dala zlatku, aby je někam odnesl a zakopal?“

Odpověděl jsem, že by se pravděpodobně už nikdy neusmál.

Tu dostala nápad. A řekla:

„A co kdybyste mu je vzal do opatrování vy? Dovolte, abych je poslala k vám.“

„Madam,“ odvětil jsem, „já osobně mám vůni sýrů rád a na tok jak jsme s nimi tuhle cestoval z Liverpoolu, budu vždycky vzpomínat jako na šťastné zakončení příjemné dovolené. Leč na tomto světě musíme brát ohled na ostatní. Dáma, pod jejíž střechou mám čest přebývat, je vdova, a pokud je mi známo, patrně též sirota. Ta dáma má mocný, řekl bych až výmluvný odpor k tomu, aby ji někdo, jak to ona sama formuluje, »dožíral«. Přítomnost sýrů vašeho manžela ve svém bytě by určitě, to instinktivně cítím, považovala za »dožíráni«. A o mně se bohdá nikdy neřekne, že jsem dožíral vdovu a sirotu.“

„No dobrá,“ řekla žena mého přítele povstávajíc, „pak mohu říci pouze tolik, že seberu děti a budeme bydlet v hotelu, dokud ty sýry někdo nesní. Žít společně s nimi pod jednou střechou, to prostě odmítám.“